

Projektnummer 30606-1 diarienummer 2007-02144

Slutrapport



***”Det var så spännande att läsa av
elmätaren varje vecka”***

Lagledaren i Lyckan 13, Rose-Marie Dahlbom.

Projektledare. Lena Eckerberg
Energikontor Sydost
0491-880 70

lena.eckerberg@energikontorsydost.se

Hwww.energismartagrannar.se

Hwww.energikontorsydost.seH

Projektet har delfinansierats av IEE Intelligent Energy for Europe samt av Energimyndigheten.

Energismarta Grannar – Energy Neighbourhood
Projektägare: Energikontor Sydost

Kontaktperson: Lena Eckerberg
0491-880 70

Hlana.eckerberg@energikontorsydost.seH

Energimyndigheten:

Projektnummer 30606-1

Diarienummer: 2007-02144

Energy Neighbourhood

Grant agreement No.: EIE/07/106/SI2.466856

Sammanfattning

Energismarta grannar handlade om att arbeta tillsammans i lag för att spara energi i hemmen, enbart genom att ändra sina vanor. Utmaningen var att minska sin energiförbrukning med 8 % jämfört med föregående års förbrukning baserat på måtaravläsningar. Projektet "Klimatwijken" i belgiska Flandern stod som mall för projektet Energy Neighbourhood. Där hade 80 procent av deltagarna lyckats minska sin energiförbrukning med åtta procent.

Lagen kunde formas på olika sätt. De kunde exempelvis bestå av fysiska grannar, medlemmar i en förening, avdelningar på en arbetsplats, rådgivare i kommunen, den lokala församlingen eller helt enkelt personer som ville delta men inte redan ingick i en naturlig grupp.

Målet med projektet Energismarta grannar var att inspirera och uppmuntra hushållen att spara energi enbart genom ändrade vanor, dvs. genom beteendeförändringar. Energismarta grannar var en organiserad klimatutmaning som skulle uppmuntra deltagare att arbeta tillsammans i lag och stödja varandra till att spara energi enbart genom ändrade vanor i hemmet. Lagen drevs framåt i sitt arbete av lagledare som utbildades i hur man kunde göra sitt hem energismart., samt av en verktygslåda vilken bland annat innehöll en webbplats där de kunde följa sina framsteg och jämföra sig med andra tävlande lag. Priser och diplom delades ut till de lag som klarar 8%-målet. Det bästa laget fick även skicka representanter på en resa till Bryssel där lagets resultat tävlade mot övriga länders topppresterande lag.

Resultat

- Minskad energiförbrukning med allra minst 8 % hos alla hushåll som deltog.
- Ökad förståelse och medvetenhet om energieffektivisering i samhället.
- En komplett verktygslåda för energisparande utvecklades och anpassades för varje land som deltog.
- Projektets mål var även att stimulera en lokal klimatdebatt och att förbättra kommunikationen mellan lokala organisationer, myndigheter, kommuner och invånarna när det gällde klimatförändringar.

Projektet Energismarta Grannar bearbetade attityder för att förändra beteenden hos deltagarna. En metod för att påverka var att skapa en tävlingssituation för att driva på processen. Eftersom hushållen är stora energianvändare gäller det att påverka dem för att minska klimatpåverkan. Det är erkänt svårt att nå hushållen med budskapet att de måste minska sin klimatpåverkan men det är avgörande för att få resultat. Energismarta grannar stimulerade till en ökad medvetenhet om energi och ändrade deltagarnas beteende till vardags under trevliga former. I Energismarta grannar deltog cirka 6 000 hushåll i nio länder, i Sverige deltog totalt 90 hushåll. Den svenska deltävlingen vanns av Team Ahlgren från Karlskrona som minskade sin energianvändning med 38 %. Den europeiska tävlingen vanns även den av Sveriges Team Ahlgren som blev Europamästare i att spara energi. Energismarta grannar har visat att alla kan spara energi och att små beteendeförändringar ger resultat. Enkla åtgärder som att släcka lampor när man lämnar ett rum, anpassa temperaturen i rummet och undvika standby var avgörande faktorer för energibesparingarna som de deltagande hushåll från nio länder gjorde.

Abstract

The Energy Neighbourhood project started in October 2007 and sought to demonstrate how significant savings can be made, both in money and carbon, through simple changes in behaviour.

Actions such as not overfilling your kettle when you boil it, turning off the lights when you leave a room or regularly defrosting your fridge freezer, can all add up and make a significant impact on fuel bills and ultimately the environment.

As well as this, Energy Neighborhood was a competition. Households could compete against their friends and neighbors, communities against other communities, and overall Sweden competed against other countries across Europe, to become the best energy saving nation!

90 Swedish households participated in the bet. The Swedish national winner was Team Ahlgren from Karlskrona who had reduced their energy consumption 37,63 %. They also won the European bet.

Energy Neighbourhood has proven that everybody can save energy and small changes in behaviour make differences. Turn off the light and avoid standby was some of the keys to success experienced by the households in nine countries in Europe

1. Bakgrund	1
2. Verksamhetsbeskrivning/projektbeskrivning och uppfyllelse av syfte, mål och målgrupp.....	1
2.1 Syfte.....	1
2.2 Mål.....	2
2.3 Målgrupp	2
2.4 Verksamhetsbeskrivning	2
2.4.1 Översikt	3
3. 3Genomförande i detalj	4
3.1 Verktygslåda	5
3.1.1 Beräkningsverktyget på Internet.....	5
3.1.2 Utbildning beräkningsverktyget	6
3.2 Regional/nationell utmaning.....	6
3.3 Lagledarna – avgörande för resultatet.....	8
3.4 Utvärdering av resultatet	9
3.4.1 Den europeiska prisgalan i Bryssel	9
3.4.2 Placering – slutresultat	9
3.5 Lokala klimatarrangemang	10
3.6 Kommunikation och spridning	11
3.6.1 Massmedia	11
3.6.2 Hemsidan Energismarta Grannar	11
3.7 Utvärdering av Energismarta Grannar	12
3.8 Viktigaste energisparåtgärderna – enligt deltagarna.....	12
3.9 Framgångsfaktorer	12
3.9.1 Svårigheter att överbrygga.....	13
3.9.2 Solskenshistorier	13
3.10 Slutsats	14

1 Bakgrund

Verksamhetsuppdrag eller skäl till att projektet uppstått, huvudman finansiering o tidsplan

Projektet Energismarta grannar är den svenska delen av det IEE-finansierade projektet Energy Neighbourhood (Grant agreement No.: EIE/07/106/SI2.466856) som baseras på erfarenheter från det belgiska projektet "Klimaatwijken" som rullat i Flandern, Belgien under en femårsperiod. Där hade 80 procent av deltagarna lyckats minska sin energiförbrukning med åtta procent. Projektet har koordinerats internationellt från Tyskland av Beratungs- und Service Gesellschaft Umwelt GmbH (B & S.U). Syftet med Energismarta Grannar är att ta klimatproblematiken – och delar av lösningen till klimatproblematiken rakt in i människors vardagsrum.

Energismarta grannar handlade om att arbeta tillsammans i lag för att spara energi i hemmen, enbart genom att ändra sina vanor. Utmaningen var att minska sin energiförbrukning med 8 % jämfört med föregående års förbrukning baserat på mätaravläsningar. Cirka fem till femton hushåll gick ihop i lag som tillsammans tävlade mot andra lag. Varje lag leddes av en lagledare som stöttade och pushade sitt lag framåt under tävlingstiden.

Huvudman för projektet i Sverige var Energikontor Sydost och projektet finansierades främst genom IEE-programmet och via Energimyndigheten. Viss sponsring skedde med vinster där t.ex. IKEA stod för ett startkitt som delades ut till alla deltagare i Sverige.

Samverkan skedde under hela perioden med nära kontakt med de kommunala klimat- och klimatrådgivarna samt Hyresgästföreningen som tog en aktiv roll lokalt.

Projektet startade 2007-04-01 och avslutades 2010-04-30.

2 Verksamhetsbeskrivning/projektbeskrivning och uppfyllelse av syfte, mål och målgrupp

Skäl för beslut: Projektet presenterar ett nytt koncept som skapar uppmärksamhet till energianvändning och energieffektivisering riktat till allmänheten, Projektet befinner dessutom vara intressant ur massmedial synpunkt.

Metodiken att trigga människor att spara energi genom att lägga in ett tävlingsmoment kombinerat med gruppsamverkan – genom att skapa lag visade sig effektivt. Tävlingsmomentet gav en lättast touch på projektet som tilltalade massmedia. Den enskilde deltagarens energibesparing och goda resultat var viktig för den enskilde deltagaren men ur en nationell synvinkel var den massmediala uppmärksamheten den viktiga delen. Deltagarnas goda resultat, där vissa minskade sin användning av hushållsel med närmare 50 % bara genom enkla beteendeförändringar har gett oss ett handfast och synligt gott exempel att sprida vidare i vårt fortsatta arbete.

2.1 Syfte

Det övergripande syftet är att uppmärksamma klimatfrågan på lokal nivå. Genom tävlingen Energismarta Grannar uppmärksammades klimatfrågan och framförallt vilka åtgärder det enskilda hushållet kan göra på ett positivt sätt. Projektet och resultatet har hittills exponerats lokalt, regional och nationellt i mer än 30 artiklar i oberoende tidningar samt inom de kanaler vi själva har kontroll

på. Projektet har omskrivits i Energikontor Sydosts egna nyhetsbrev "Energikicken" ett tiotal gånger och externa media har omskrivit projektet och projektresultat i minst 40 artiklar i både traditionella tidningar, lokalmedia samt i branschmedia. Även efter projektslut ringer journalister som vill skriva om projektet.

2.2 Mål

Ett mål är att genom att utbilda särskilda lagledare dels stimulera enskilda individer och hushåll till energibesparingar och dels till att bidra till arbetet med den kommunala energi- och klimatrådgivningen.

Energispartävlingen som rullade under vintern 2008-2009 sporrade de mest drivna deltagarna lyckades minska sin energiförbrukning mellan 25-35 %. Några deltagare ännu mera. Många av deltagarna bor i hyreslägenheter och lyckades uppnå detta resultat utan att göra några större investeringar. Genom att lägga på locket vid matlagningen, släcka efter sig, stänga av TV-apparaterna med knappen istället för att låta dem stå på standby nåddes minskade deltagarna sin hushållselförbrukning kraftigt. Deltagarna började lite skeptiskt att följa råden, men efterhand då de goda resultaten kunde utläsas på elmätarna sporrade man varandra och fortsatte spara ännu mer energi. *"Vi trodde vi var sparsamma med energi redan innan tävlingen, men upptäckte att det fanns mycket mer att göra"* säger Madeleine som var en av deltagarna. *"Vi hittade stand-by effekter med upp till 200 W i ett hem. Det var enkelt att spara energi då – bara att stänga av på riktigt"*.

"Det blev riktigt spännande att läsa av elmätaren varje vecka" vittnar Rose-Marie, lagledare i laget som kom tvåa i tävlingen. *"Det var en sporre att knappa in den nya mätaravläsningen i onlineverktyget och få omedelbar feedback på om vi lyckats spara el vecka efter vecka."*

Ett annat mål var att bidra till att få igång en lokal klimatdebatt och arbeta för att få över den till lokala klimatplaner. Flera lokala arrangemang har anordnats lokalt i de deltagande städerna. Det var svårt att få ett bra gensvar vid de enskilda arrangemangen men genom att samordna aktiviteterna med andra pågående blev det acceptabelt antal deltagare. Deltagarna var dock mer intresserade av att tävla och spara energi hemma än att delta i lokala klimatdebatter. Uppmärksamheten i pressen speglade samma erfarenhet. Privatpersoners lyckade energisparande lockar till större uppmärksamhet.

2.3 Målgrupp

Målgrupper i projektet var kommunerna och organisationerna som valde att delta i arbetet med Energismarta Grannar, dvs. Oskarshamns kommun, Kalmar kommun och Karlskrona kommun, deras tjänstemän, energi- och klimatrådgivare, Hyresgästföreningen Sydost samt de privatpersoner som värvades in i projektet. Dessutom allmänheten generellt genom det massmediala genomslaget där massmedia användes som verktyg.

2.4 Verksamhetsbeskrivning

Projektet koordinerades från Tyskland av B.&S.U. Beratungs- und Service-Gesellschaft Umwelt mbH och totalt deltog tretton partners från nio europeiska länder. Utmaningen pågick parallellt i flera europeiska länder och hushållen tävlade inte bara inom det egna landet, regionalt utan även internationellt. Därför var den internationella projekt koordineringen viktig för att tävlingsreglerna skulle bli homogena och förutsättningarna att rapportera in och jämföra sin energianvändning blev likadana.

2.4.1 Översikt

Projektet Energismarta Grannar startade 2007 med förberedelser inför tävlingen. Tävlingen lanserades lokalt och regionalt under tidig höst 2008 genom kommunerna och de lokala energi- och klimatrådgivarna samt genom hyresgästföreningen. I Sverige rekryterades 10 tävlande lag in i Oskarshamn, Kalmar och Karlskrona. Första november startade tävlingen på allvar. Totalt i Europa deltog 600 lag. Processen att värva lag var knepigare än vad som förutsetts. De presumtiva deltagarna tvekade inför att binda upp sig i en tävling som skulle pågå i sex månader. Dessa svårigheter var delvis förutspådda av den belgiske partner som genomgått denna process tidigare. Det första året då tävlingen är helt okänd är det svårt att hitta mängder med deltagare. Av de tio lag som anmälde sig i Sverige föll ett lag bort pga. bristande engagemang, övriga lag fullföljde tävlingen. I de övriga länderna lyckades man värva fler lag per land, men bortfallet var stort vilket visar att engagemanget hos de lag som anmäler sig är mycket viktigt – viktigare än att försöka få ihop många lag som sedan inte fullföljer tävlingen.

Fokus i tävlingen var att uppmärksamma hur enkla beteendeförändringar kan ge energibesparingar och att peka på enkla åtgärder hemma. Målet för deltagarna var att spara så mycket energi som möjligt hemma och inom laget. Åtgärderna som tilläts var enkla och kostnadseffektiva förändringar: släck efter dig, använd lågenergilampor, reducera standby, sänk inomhustemperaturen något, snålspolande duschmunstycke etc. Deltagarna stöttades kontinuerligt av Energikontor Sydost, de engagerade energi- och klimatrådgivarna, kommunerna och framförallt lagledarna som inför tävlingen drillats i energismart beteende.

För att hålla gnistan vid liv skickade Energikontor Sydost ut ett nyhetsbrev direkt riktat till de tävlande som gav nya energispartips och dessutom inbjudningar till lokala arrangemang och informationsträffar, sk lokala klimatdebatter. Intresset att gästa de lokala klimatdebatterna var dock svalt så dessa arrangemang ordnades i den senare delen av projektet som samarrangemang med andra träffar, t.ex. Energy Forum i Oskarshamn och Kalmar kommuns arrangemang runt Earth Day för att få upp antalet deltagare något. De tävlande lagen menade att kvällsarrangemang var för tidskrävande för att man skulle prioritera det i vardagen – om det inte finns något riktigt dragplåster som kan motivera en annan prioritering. Den erfarenheten tar vi med oss i fortsatta projekt.

De tävlande förseddes rikligt med energisparmateriel i form av det ordinarie material som Energimyndigheten tagit fram, det material som producerats av Energikontor Sydost och även andra aktörer. En enkel "gör det själv- energianalys" användes som hjälpte deltagarna att hitta energitjuvarna hemma.

Ett webbaserat online-verktyg gav en översikt och en omedelbar återkoppling vilka energibesparingar det enskilda hushållet lyckats uppnå (eller inte uppnå). Online-verktyget fungerade som mätverktyget i tävlingen och möjliggjorde en översikt över alla lagen och deras besparingar. Deltagarna fick registrera sin energiförbrukning från tidigare år vilket sedan automatiskt kalkylerades om till årsbasis och kunde jämföras med tävlingsperiodens energiförbrukning som även den kalkylerades om till årsbasis. Varje lagledare var ansvarig för att registrera sitt lags energiförbrukning online, vilket ställde krav på att deltagarna hade viss datorvana och internetuppkoppling.

Mätvärdena, som insamlades via online-verktyget, utvärderades och alla lag som sparat mer än 8 % energi belönades med klimatsmarta priser som delades ut under regionala prisutdelningar i juni

2009. Det lag som sparat mest energi per land, i Sverige Team Ahlgren som bestod av sex hushåll från Karlskronatrakten, lyckades med den imponerande bedriften att kollektivt sänka sin energiförbrukning med 37,63 %. Det vinnande laget bjöds ner till Bryssel för att delta i den internationella tävlingen där Sverige kammade in förstapriset, tätt följd av ett belgiskt lag som även de sparat över 37 % energi.



Den genomsnittliga besparingen hos deltagarna var 10 % på Europa- nivå, i Sverige 13,5 %. Detta utan några större investeringar än en och annan lågenergilampa eller LED-belysning i några fall. Deltagarna visade med sitt engagemang att om det finns vilja och engagemang så finns en stor besparingspotential i europeiska hem.

Genom att följa principen tänk globalt – agera lokalt kunde arbetet hemma för att nå energibesparingarna i hushållen triggas och en hel del CO₂-utsläpp reduceras bort.

3 Genomförande i detalj

Inledningsvis presenterades projektet regionalt och alla energi- och klimatrådgivare i Sydostregionen erbjöds delta. I detta tidiga skede identifierades möjliga målgrupper mer i detalj och strategi för värvning av deltagare planerades liksom förberedelser för kalkyleringsverktyget. I de kommuner där energi- och klimatrådgivningen visade intresse att samverka inom tävlingen med sin lokalkännedom lades extra energi för att värva lag. Möjliga potentiella tävlande kunde vara grannar i ett bostadsområde, men lika gärna arbetskamprater, föreningar, eller dylikt. Det fanns inget krav att man skulle vara fysiska grannar. I slutet av projektet visade det sig att de tävlanden som hade någon form av naturlig grupptillhörighet var de som lyckades bäst. De som "bara" var hoptussade för tävlingens skull lyckades sämre i sitt energisparande.

Målsättningen i Sverige var ett minimum på 8 lag. Totalt anmälde sig nio lag till tävlingen. I de övriga länderna fick man många fler anmälningar, men många av de lagen föll bort under tävlingens gång, till skillnad från de svenska lagen. Olika kanaler användes för att rekrytera lag: intern annonsering i Karlskrona kommun, personliga kontakter, energi- och klimatrådgivaren, Hyresgästföreningen, bostadsbolag samt Villaägarnas riksförbund. Dessutom presenterade tävlingen i pressreleaser lokalt. Effektivaste rekryteringen skedde genom personliga kontakter och handplockning. Vid rekryteringen efterfrågades främst potentiella lagledare som sedan själva skaffade fram deltagare till laget. De lagen visade sig sedan vara de mest stabila lagen, eftersom man kände varandra sedan tidigare.

3.1 Verkttygslåda

Ett kommunikationskitt, inklusive rekryteringsmaterial togs fram där den belgiska modellen var förebilden, men fick byggas om för att passa de svenska behoven.



Kommunikationskittet innehöll värnngsmaterial, beskrivning av tävlingen, en tävlingsmanual för lagledarna, och diverse energisparinformation som skulle dels rekrytera potentiella deltagare så väl som stödja deltagarna i sitt energispararbete. Lagledarnas uppdrag var att stötta och coacha sitt lag i energieffektiviseringen, de var dessutom ansvariga för all inrapportering på webbsidan som beräknade energianvändningen kontinuerligt för alla deltagare. Alla deltagare fick ett energisparkitt med lågenergilampor, grenkontakter med strömbrytare, timers och information. Varje lag fick en varsin energimätare som cirkulerade inom laget för att man skulle hitta energitjuvarna hemma. Hushåll försågs med underlag för dokumentation om energiförbrukningen hemma, en enkel "gördet-själv"-energianalys som pekade ut tänkbara energitjuvar, samt rikligt med energispartips och energisparmaterial.

3.1.1 Beräkningsverktyget på Internet.

Ett beräkningsverktyg togs fram inom projektet. Beräkningsverktyget var gemensamt för alla länder, översattes till alla aktuella språk och tog hänsyn till de lokala parametrarna avseende utomhustemperatur, och normalmönster avseende energianvändningen i hushållen. Utgångsläget var det beräkningsverktyg som redan användes i Belgien i föregångarprojektet, men det behövde

utvecklas för att klara av de olika energislagen, bränslemixarna som de olika länderna har, samt de olika parametrarna avseende uppvärmning och kylning som förekommer i deltagande länder.

Syftet med beräkningsverktyget var att ge alla deltagare en möjlighet att kontrollera sin energikonsumtion och uppnådda energibesparingar. Beräkningsverktyget beräknade om energianvändningen till en ettårsperiod och jämförde den aktuella tävlingsperioden med energianvändningen under en referensperiod som varje användare själv registrerat in i beräkningsverktyget. Referensperioden var minst nio månader – gärna längre - varav tre vintermånader och inte äldre än fem år. I beräkningsverktyget fanns möjlighet för deltagarna att registrera större förändringar hemma, såsom förändringar av antalet invånare i hushållen eller andra förändringar som ger påverkan av energikonsumtionen som inte är relaterad till om man sparar eller slösar utan andra faktorer. Beräkningsverktyget var webbaserat och deltagarna uppmuntrades att bokföra sin energianvändning veckovis. **Finessen med beräkningsverktyget var att det gav omedelbar feedback på hur energianvändningen förändrat sig jämfört med referensperioden.** D.v.s. hade deltagarna av någon anledning konsumerat en högre andel energi under den senaste veckan än under referensperioden så redovisade beräkningsverktyget omedelbart detta – omräknat på årsbasis. Denna omedelbara återkoppling angavs som en stark drivkraft för de tävlande att fortsätta gnetande med att minska energianvändningen.

3.1.2 Utbildning beräkningsverktyget

Den belgiska partner utbildade noggrant projektledaren inom Energikontor Sydost samt de aktuella energirådgivarna i hur beräkningsverktyget fungerade, därefter fick respektive lagledare en utbildning av beräkningsverktyget. För att genomföra utbildningsinsatserna översattes och anpassades ett digert material som förklarade beräkningsverktyget och tävlingen i detalj.

Kontinuerligt under projektet fick lagledarna support i användningen av beräkningsverktyget för att de i sin tur skulle kunna ge korrekt och adekvat information till deltagarna i sitt lag. Genom att projektet arbetar med ett underifrånperspektiv var kontakten med och glöden hos lagledarna avgörande för resultatet.

Fullständigt namn	Aktiverad	Postnummer och ort	Referensanvändning	Användning	
Fredrik Ahlgren fredrik@ahlgren.nu	1	37193 Karlskrona	4.066 kWh	2.097 kWh	-48.44%
Johan Söderberg johan_soderberg@yahoo.com	1	37030 Rödeby	13.164 kWh	8.158 kWh	-38.03%
Christian Wentzel christian.wentzel@telia.com	1	37146 Karlskrona	10.178 kWh	5.299 kWh	-47.94%
Per Gerdstigen gerdstigen@telia.com	1	37024 Nättraby	16.645 kWh	12.547 kWh	-24.62%
Johan Almers jalmers@telia.com	1	37163 Lyckeby	7.673 kWh	3.149 kWh	-58.96%
Peter Kjellgren peteroveronic@hotmail.com	1	37193 Karlskrona	12.310 kWh	8.688 kWh	-29.42%
TOTAL			64.037 kWh	39.938 kWh	-37.63%

Team Ahlgrens slutresultat på hemsidan.

3.2 Regional/nationell utmaning

Efter att tävlingsverktygen var utformade, beräkningsverktyget testat online, rekryteringen slutförd och informationsmaterial förberett kunde utmaningen för de tävlande starta. De tävlande

utmanades att minska sin energianvändning med 8 % under tävlingsperioden på sex månader jämfört med den referensperiod de angett.

Officiellt startade utmaningen 1 november 2008 och under de första veckorna anordnades startmöten i Karlskrona och Oskarshamn där de tävlande fick träffas, tävlingsregler och förutsättningar gick igenom och startkittet med energisparverktyg delades ut. Redan vid startmötet hade tävlingsinstinkten startats hos några av lagledarna som **mycket medvetet rekryterat deltagare med hög besparingspotential** och hade en tydlig strategi att få goda resultat i tävlingen.



När alla deltagare bokfört sina startvärden, vilket krävde en hel del påminnelser innan alla vant sig vid att använda beräkningsverktyget, rullade tävlingen på. Varannan till var tredje vecka skickades ett e-brev ut till alla lagledarna med påminnelser om tävlingen, med säsongens aktuella energispartips och med tips om olika energi- och miljöarrangemang i deltagarnas geografiska närhet, både arrangemang av Energikontor Sydost så väl som arrangemang av andra organisationer. **Det regelbundna nyhetsbrevet via e-post var en annan framgångsfaktor som lyftes fram i efterhand av deltagarna.** Problemet var att nå dem som inte hade tillgång till Internet. De lagledare som hade deltagare utan Internet fick därför alltid nyhetsbrevet på papper att dela ut. Det var inget problem att deltagarna inte hade internetuppkoppling för lagledarna skötte inmatningen av värden för det fåtal som saknade dator.

I februari arrangerades en halvtidsträff på Kalmar länsmuseum samtidigt som de hade en klimatutställning som de tävlande bjöds in till. Vid halvtid på tävlingen visade delresultaten tendenser hur tävlingen skulle sluta. Vissa lag hade ganska tam energibesparing medan några lag uppvisade en kraftig energibesparing, i några fall hade deltagarna i det närmaste halverat sin energiförbrukning (hushållsel). Stickkontroller gjordes av tävlingsledningen för att säkerställa att de inmatade värdena var korrekta genom kontakter med de lokala energibolagen.

30 april 2009 var det officiellt slut på tävlingen och de sista avläsningarna av energianvändningen registrerades in.

3.3 Lagledarna – avgörande för resultatet

Lagledarna visade sig vara helt avgörande för slutresultatet i lagen. Lagledarna fungerade som coacher för sitt lag och försågs med information från tävlingsledningen som de sedan fick distribuera till sitt lag. Deras främsta uppgift var att hålla ihop laget och att hålla engagemanget vid liv. Lagledarna var ansvariga att se till att energianvändningen registrerades i beräkningsverktyget på hemsidan. De flesta deltagarna administrerade det själva men i vissa fall skötte lagledaren detta.

Intervju med lagledarna i det vinnande laget från Karlskrona Sverige, som vann den svenska utmaningen såväl som den Europeiska, Fredrik Ahlgren, Karlskrona. Lagledare för Team Ahlgren.

Varför ville ni vara med i tävlingen?

- *Det var tävlingen i sig som lockade. Vi hade redan innan ett stort intresse av energi- och miljöfrågor, och hade t.ex. redan solfångare på huset och kör en bränslesnål bil.*

Hur rekryterades lagmedlemmarna?

- *Vi försökte först värva våra grannar i byn där vi bor, men lyckades bättre i att värva kollegor och vänner. Vi valde ut familjer som vi bedömde hade en stor besparingspotential eftersom vi deltog i tävlingen för att vinna.*

Hur lyckades ni spara så mycket energi

- *Vi har ersatt alla glödlampor med annan teknik. Mer eller mindre all belysning sker nu med LED eller möjligen lågenergilampor. Vi har minskat ner en hel del stand-by effekter. Vi blev förvånade över att det var så mycket som det var. I den mån vi köpt nya elektriska apparater så har vi målinriktat enbart skaffat mycket energisnåla och därmed fått ett energieffektivare hem. Generellt har vi ändrat våra vanor och undviker all onödig strömförbrukning.*

Har tävlingen lyckas förändra ert energibeteende utanför hemmet.

- *Faktiskt så har det gjort det. T.ex. så kan vi inte låta bli att släcka lampor när vi passerar ett tomt rum på jobbet*

Vad för andra effekter har tävlingen fört med sig?

- *Tävlingen har stärkt relationerna i vänskretsen som deltog i utmaningen, dessutom har vi sparat en hel del pengar. En bieffekt är att vi har blivit lokala kändisar på stan, vilket är roligt. Förhoppningsvis kan det inspirera fler människor att spara energi.*

Vad har ni lärt er?

- *Vi har helt klart en ökad medvetenhet om energianvändning och vi har tydligt sett att små vaneförändringar ger resultat. Vi har inte gjort några större livsstilsförändringar, vi lever fortfarande ett bekvämt liv hemma. Det är verkligen de små förändringar som räknas och det kräver inte några större*

3.4 Utvärdering av resultatet

Tävlingsledningen höll ett vakande öga på de inregistrerade värdena under tävlingens gång för att sålla bort eventuella misstag. Efter tävlingsavslut utvärderades de inmatade värdena noggrant där de inmatade värdena för tävlingsperioden vägdes mot referensperioden. I de fall avvikelserna var väldigt stora kontrollerades siffrorna noggrant. Alla tävlande lag som lyckats minska sin energianvändning med 8 % hade klarat utmaningen. Dessutom jämfördes resultaten och de tre bästa lagen lyftes fram. Tre lokala prisutdelningar hölls; i Kalmar där tävlingens tredjepristagare fanns, i Oskarshamn där tävlingens andrapristagare fanns samt i Karlskrona där vinnarna fanns. Vinnarlaget fick som förstapris en resa till Bryssel där den internationella prisceremonin genomfördes. Dessutom delades lokala vinster ut.

3.4.1 Den europeiska prisgalan i Bryssel

Det lag som uppnått de största procentuella energibesparingarna per land bjöds in till den Europeiska prisgalan i Bryssel. På prisgalan fick vinnarna presenterat hur de uppnått det goda resultatet och vilka metoder man tillämpat under de sex månader som tävlingen pågick. Sverige representerades av Team Ahlgren som minskat sin energiförbrukning under tävlingsperioden med hela 37,63%. Team Ahlgren vann hela tävlingen även internationellt tätt följt av tvåan från Belgien och trean från Bulgarien. Totalt deltog 587 lag i tävlingen över hela Europa, där de flesta lag kom från Belgien som var inne på sin sjätte omgång av tävlingen. I övriga länder deltog 10-30 lag. Totalt lyckades 5725 hushåll spara 8 % energi under de sex månader som tävlingen pågick.

3.4.2 Placering – slutresultat

Sveriges energisparresultat stod sig väl internationellt. Totalt sparade de svenska lagen 13,55 % tillsammans vilket gav en andraplacering i den internationella rankingen.

Placering	Nation	Medelbesparing energi %
1	Bulgarien	-18,13%
2	Sverige	-13,55%
3	Tyskland	-13,12%
4	Belgien	-11,17%
5	England	-10,79%
6	Frankrike	-10,08%
7	Spanien	-9,93%
8	Irland	-6,50%
9	Italien	-6,13%

Det svenska laget Team Ahlgren knep förstaplatsen i lagtävlingen med det var mycket jämnt i toppen.

Placering	Lag Energismarta Grannar	Nation	Medelbesparing energi %
1	Team Ahlgren	Sverige	-37,63%
2	Temse	Belgien	-37,6%
3	Nova Zagora	Bulgarien	-35,49%
4	Lornay	Frankrike	-24,50%
5	Mirandola Gruppo 2	Italien	-22,68%
6	Energia amb seny	Spanien	-20,47%
7	BVV 2008	Tyskland	-18,01%

I Sverige lyckades 5 av lagen nå målet att tillsammans minska sin energiförbrukning med mer än 8%. De tre topplagens resultat stod sig väl även internationellt.

Placering	Lag	Medelbesparing energi %
1st	Team Ahlgren	-37,63%
2nd	Lyckan 13	-27,91%
3rd	Gröngörarna	-21,76%
	Sörgården	-9,57%
	Samhällsbyggnadsförvaltningen Karlskrona	-8,39%
	SV Kalmar	Mindre än 8%
	Oskarshamns VillaÄlgarna 1	Mindre än 8%
	Bataljonen 11 B	Mindre än 8%
	Bataljonen 11 A	Mindre än 8%
	Oskarshamns kommun	AVBRÖT

3.5 Lokala klimatarrangemang

Parallellt med energispartävlingen har lokala klimatarrangemang anordnats. Syftet med dessa är att brett belysa klimatproblematiken och möjliga lokala lösningar och också belysa hur kommunerna arbetar med frågan lokalt.

Totalt anordnades elva klimatarrangemang, ibland i samverkan med andra parter och arrangemang och några som helt fristående. Tanken från början var att deltagarna i tävlingen skulle delta flitigt på dessa arrangemang, men intresset var ganska klent. Däremot var samverkan med t.ex. Hyresgästföreningen lokalt ett bra recept att få ett bra deltagarantal på träffarna. Samverkan med Hyresgästföreningen i Nybro och två lokala arrangemang där utmynnade i ytterligare träffar och studiebesök på Kraftvärmeverket i Kalmar.



Träffarna som genomfördes var:

2008-04-23	Möte med Hyresgäster i Blekinge län. Klimatfrågan, energieffektivisering hemma och kopplingar till livsstil och beteendefrågor.
2008-10-08	Möte med Hyresgäster i Kalmar län. Klimatfrågan, energieffektivisering hemma och kopplingar till livsstil och beteendefrågor.
2008-10-15	Möte med Hyresgäster i Kalmar län. Klimatfrågan, energieffektivisering hemma och kopplingar till livsstil och beteendefrågor.
2008-12-01	Möte i Oskarshamn Klimatfrågan, energieffektivisering hemma och kopplingen mellan konsumtion och klimat diskuterades.
2008-12-06	Möte i Kalmar län. Hur individen kan påverka klimatförändringar. Möte koldioxidbantaren Stefan Lindberg. I samverkan med Klimatpiloterna i Kalmar
2009-02-17	Möte med i Kalmar län. Diskussioner om klimatfrågan och hur den enskilda individen kan påverka och göra skillnad. Praktiska och politiska aspekter.
2009-07-17	Inbjudan till workshop för politiker i Oskarshamn. Workshopen inkluderade diskussioner om Eco-driving.
2010-01-26	Klimatfrågan i fokus – för invånare i Oskarshamn.
2010-02-02	Klimatfrågan i fokus – för invånare i Oskarshamn
2010-02-04	Klimatfrågan i fokus – för invånare i Oskarshamn
2010-02-10	Klimatfrågan i fokus – för invånare i Västervik

Erfarenheterna från tävlingen gav mycket fakta runt resonemanget om vad individen spelar för roll angående klimatproblematiken.

3.6 Kommunikation och spridning

Målet för projektet var att väcka uppmärksamhet på energihushållning och försöka göra energibesparingar intressanta för allmänhet och lokal media.

3.6.1 Massmedia

Totalt skickades tio pressmeddelanden ut. Hittills insamlat är 42 artiklar insamlade. Lokal media i Kalmar och Blekinge län följde noggrant utvecklingen i projektet, det har även skrivits i Energimyndighetens utgivningar, Energikontor Sydosts nyhetsbrev, Hyresgästföreningens tidning mm.



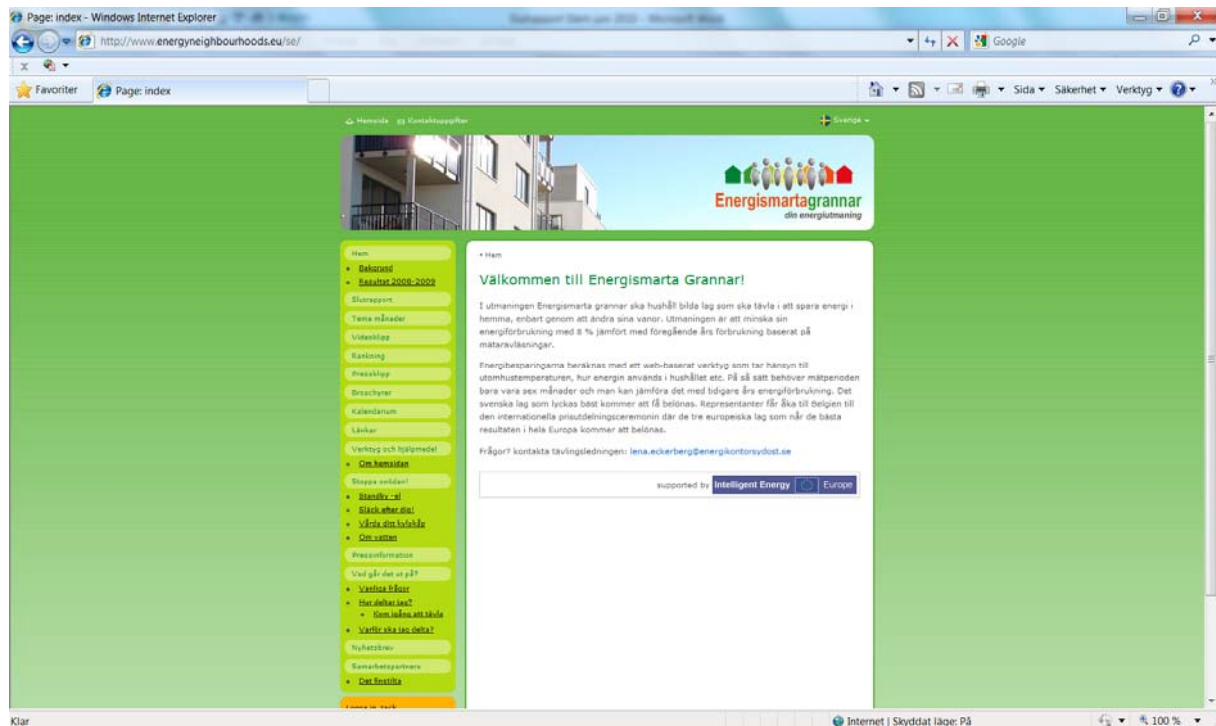
Diverse pressklipp 2007-2009

3.6.2 Hemsidan Energismarta Grannar

Hemsidan www.energismartagrannar.se utvecklades under projektet och uppdaterades ständigt. Även slutrapporter är publicerade där, liksom på Energikontor Sydosts ordinarie hemsida.

På hemsidan finns även ingången till det beräkningsverktyg som användes där deltagarna fick skapa sig en användare och logga in för att administrera sin energianvändning.

På hemsidan publicerades allt material som lagen behövde under tiden tillsammans med energispartips. Deltagarna använde främst hemsidan för att logga in sig och registrera sin energianvändning.



3.7 Utvärdering av Energismarta Grannar

En enkät genomfördes för att projektet skulle kunna utvärderas. Frågorna rörde innehållet i tävlingen, resultaten, frågor om hur man som deltagare upplevde att projektet och tävlingen fungerade.

Deltagarna angav relativt sätt höga betyg på projektet och dess innehåll. Generellt hade man valt att delta i projektet för att minska sina energikostnader och för miljöns skull. Den sociala biten angavs som mindre viktig. Viktiga faktorer under tävlingen var informationsmaterialet från början, halvtidsmötet på Kalmar läns museum och nyhetsbrevet. Deltagarna angav generellt att tävlingen i sig inte var det viktiga, men för de lag som gjorde bäst resultat i tävlingen angavs tävlingsmomentet som mycket viktigt.

3.8 Viktigaste energisparåtgärderna – enligt deltagarna

Syftet med projektet var att spara så mycket energi som möjligt med enkla och kostnadseffektiva åtgärder, fokus låg på beteenderelaterade åtgärder. Deltagarna själva ombads räkna upp vilka åtgärder de vidtagit i sina hem.

- Hitta och ta bort onödig standby
- Använda lågenergilampor
- Sänka inomhustemperaturen generellt, särskilt med avseende på nattetemperaturen.
- Ändra vanorna (t.ex. duscha kortare, släcka efter sig, tänka sig för när det gäller all användning av elektriska apparater)

3.9 Framgångsfaktorer

Två huvudsakliga framgångsfaktorer har identifierats.

1. Att arbeta tillsammans i en grupp, med utveckling av laganda, som stöttades av lagledaren och tävlingsledningen.

2. De regelbundna nyhetsbrev från tävlingsledningen med energispartips.

Dessutom har tävlingsmomentet fungerat som en stark drivkraft, en tävling som det fanns en realistisk chans att vinna. Den omedelbara återkopplingen via Internet från onlineverktyget drev på deltagarna.

”Det var så spännande att läsa av elmätaren varje vecka” berättar lagledaren i Lyckan 13, Rose-Marie Dahlbom.

3.9.1 Svårigheter att överbrygga

Under projektets gång uppstod vissa problem som var tvunget att överbryggas under hand som är viktiga praktiska erfarenheter till liknande projekt.

- Rekryteringen av deltagarna. Eftersom tävlingen pågick under en förhållandevis lång period var det svårt att binda upp deltagare som var villiga att åka med hela vägen. Det gäller att inte ställa för komplicerade krav på deltagarna och dessutom på ett pedagogiskt sätt åskådliggöra finessen med den långa tiden. Eftersom projektet syftade till att skapa beteendeförändringar bör tävlingstiden pågå under så pass lång tid att nya vanor etablerar sig.
- Online-verktyget. Kunskapen om Internet och databaserade verktyg ska inte överskattas. Det finns många hushåll som inte har Internet och många som inte har god datorvana. Detta överbryggade med lagledaren som stöttade samt att kontinuerlig hjälp fanns tillgänglig. Räkna med att datorsupporten kan ta mer tid än avsett, viktigt med mycket användarvänligt gränssnitt.
- Referensdata för energianvändningen. Deltagare föll bort under tävlingen då det inte fanns tillgängliga referensdata för deras energianvändning tidigare år. Nyinflyttade, nya familjebildningar, omfattande utbyggen, byten av värmekällor ger svårigheter.
- Lätt att frälsa redan frälsta – men hur når man de ännu ofrälsta? Här är urvalet av lagledare nyckeln. Med hjälp av engagerade tävlingsinriktade lagledare kan de hushåll som burkar slösa med tävlingens hjälp rekryteras och omvändas.
- Att hålla motivationen uppe under tävlingsperioden. Kontinuerlig kontakt är nödvändig. Hellre små påminnelser ofta än mycket och sällan.

Generellt är lagledaren nyckeln till att lösa alla problem och drivkraften att nå långt i tävlingen.

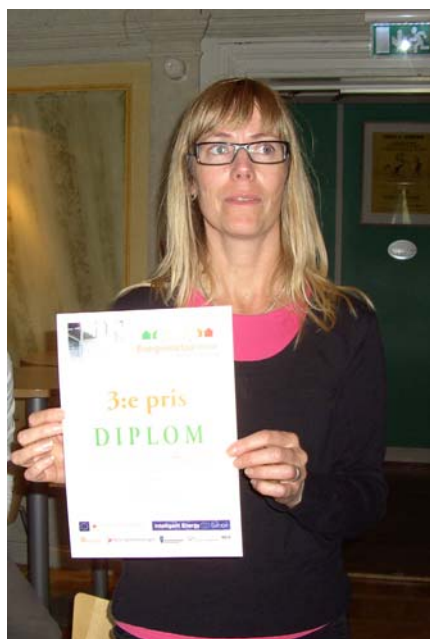
3.9.2 Solskenshistorier

Engagemanget att delta i Brysselarrangemanget var så stort att hela det vinnande laget i Sverige åkte ner, trots att hälften av deltagarna fick betala resan själv. De svenska topplagen blev lokalkändisar på sina hemorter och många nya kontakter är skapade.

I mars 2010 belönades projektet med priset ”ManagEnergy Local Energy Action Award”, och är etablerat som ett sk gott exempel inom ManagEnergy. Projektet belönades på grund av sina goda resultat inom energibesparingar som tävling så väl som att projektidén har stor potential att anammas och byggas ut vidare i andra projekt och åtgärder. Projektet är väl mottaget på Europeisk nivå särskilt av Europakommissionen där det står som modell som kommande europeiska projekt inom energi- och miljöområdet.

3.10 Slutsats

Lagledarnas entusiasm och deras engagemang för att vägleda sina lag var outhärligt. De höll ihop lagen, bidrog med energispartips och höll igång intresset för att spara energi. Lagledarna har varit nyckeln till en framgångsrik kampanj. Tävlingsens sociala aspekter var mycket viktiga. Visst kan man själv som enskild individ spara energi, men det har visat sig att det är både roligare och mer stimulerande och i det långa loppet mer hållbart att spara energi i grupp. Något som var mycket viktigt var att de nationella koordinatörerna och kommunerna som deltog hela tiden bidrog med aktiviteter och annat. Evenemang som informationsträffar, energisparaffischer och energikartläggningar var viktiga både för att kunna ge individuellt anpassade energispartips och för att hålla igång tävlingsandan och upprätthålla intresset under hela tävlingstiden. De svenska deltagarna fick ett elektroniskt nyhetsbrev var tredje vecka under tävlingsperioden med nya energispartips och påminnelser om tävlingen. Att kontinuerligt mäta sin energiförbrukning var centralt för att uppnå ett energisnålt beteende. Genom att energiförbrukningen lästes av regelbundet, i vissa fall varje vecka påmindes hushållen om sin energianvändning. Det blev också en återkommande påminnelse om att det är man själv som ansvarar för hur mycket energi man använder. När deltagarna förde in sina mätdata i beräkningsverktyget och direkt kunde se hur mycket energi man hade sparat fick de en mer påtaglig och realistisk bild av sin energianvändning. Sist men inte minst var responsen från medierna betydelsefull, och både projektet och resultaten mottogs väl där. Några deltagare blev till och med lokala kändisar efter teve-intervjuer och artiklar i pressen, vilket bidrog ännu mer till att nå ut med projektet och sprida tankarna bakom det till den breda allmänheten.



Erfarenheterna och slutsatserna från Energismarta Grannar är att det var ett mycket lyckat projekt som gav positiv publicitet och intressanta handgripliga resultat som kan användas vidare i andra projekt. Målet, som var att öka medvetenheten och skapa beteendeförändringar och belysa vilka energibesparingar man kan göra hemma, nåddes. Stort intresse för projektet har rönts både nationellt och internationellt och många frågar efter en fortsättning på tävlingen, både lokalt, regionalt och internationellt.

De sänkte energin med 37 procent



Tävling för energispara

Lyckades spara energi

Grannar i Oskarshamn knep andraplatsen i tävling för

Genom att byta till energisnåla lampor, koka vatten med lock på kastrullen och andra enkla knep lyckades tio grannar på Stängehamnsvägen i Oskarshamn minska sin energiförbrukning med 37 procent.

FAKTA/

Energikontor Sydost

GI

Di

ka

me

1.

kn

2.

ka

3.

-2

De är bäst i Europa

KARLSKRONA

Ubåtsofficerarna från Karlskrona lyckades kapa elförbrukningen med 37 procent.

Nu har de knockat hela Europa med sitt snåla levnadssätt.



Foto: FUNDACIÓN COMUNIDAD VALENCIANA, RECONOCIMIENTO A LA ACTIVIDAD DE AHORRO EN ENERGÍA. Team Ahlgren samlat till ett segertävlingsresultat.

Så blir du energismart

KALMAR

Utmärk dig själv. Slå dig ihop med grannarna och minska energiförbrukningen med 20 procent på sex månaden.

Med den parollen vill bland annat Energikontor Sydost att Kalmarborna ska börja tänka energismart.

På onsdagen besökte belgarna Mike Desmet och Bernard Govaert Energikontor Sydost för att berätta om sin erfarenhet av att minska energiförbrukningen i ett bostadshus.

De har halverat sin energiförbrukning

Byte till lågenergislampor eller LED-belysning. Inga apparater på i onödan eller i slumrande läge. Starkt reducerad användning av mikrovägssug eller tvättmaskiner. Det finns många fler tips som man vill dela med sig av till andra tillika till.



Lena Eckerberg, tävlingskoordinator från Energikontor Sydost delade ut pris till deltagarna i tävlingen Energismarta grannar på Forum. FOTO: R. Ahlgren

Grannar minskar energiförbrukning

Europas mest energismarta grannar

Europas mest energismarta grannar finns i Karlskrona. Team Ahlgren vann tävlingen med 37 procent och vann Energikontor Sydosts tävlingspris i Bryssel, i konkurrens med 500 andra europeiska bostadshus. Fredrik pluggade till i genjörs och i tankar att det skulle vara kul för honom att vara lagledare i ett konkurrensprojekt. säger Madeleine Fredrik och Madeleine Fredrik i Karlskrona. Hållarna närmaste grannen till Fredrik att bygga ut sitt hus. Fredrik och hans kollegor och de som jobbar för sjöförsäkrare och